

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО МОВОЗНАВСТВА В УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ЦЕНТРАХ: ВІД ТРАДИЦІЇ ДО ІННОВАЦІЇ

У статті досліджено етапи становлення українського загального мовознавства в університетських центрах, зокрема в Києві, Харкові, Львові, Донецьку (Вінниці). Проаналізовано трансформацію традиційних академічних моделей під впливом сучасних міждисциплінарних підходів, цифрових технологій та філософії мови. Особливу увагу приділено інтеграції лінгвістичної інтуїції в наукову методологію. Висвітлено роль українських лінгвістичних центрів у формуванні нових освітніх програм, корпусних ресурсів і типологічних досліджень. Стаття окреслює перехід від спадкоємності до інновації як ключовий вектор розвитку сучасної лінгвістики в Україні.

Ключові слова: загальне мовознавство, університетські центри загального мовознавства, методологія, теорія, парадигма, міждисциплінарність.

Luchyk, A. National Linguistics Development in Ukrainian University Centres: From Tradition to Innovation. *The article explores the stages of Ukrainian general linguistics development within university centres, particularly in Kyiv, Kharkiv, Lviv, and Donetsk (Vinnytsia). It traces the evolution of scholarly schools formed around departments of general linguistics, which serve as carriers of academic memory, methodological continuity, and intellectual identity. The study examines the interaction between regional linguistic traditions, their role in shaping a national scholarly space, and the prospects for interdisciplinary integration of linguistics with philosophy, informatics, and pedagogy. The transformation of classical academic models is analysed in light of contemporary approaches – cognitive linguistics, corpus technologies, digital humanities, and language philosophy. Special attention is given to the integration of linguistic intuition into scientific methodology, particularly in the context of educational materials, typological descriptions, and ethical co-authorship. The role of Ukrainian linguistic centres in developing new educational programs, electronic resources, and inter-university projects is highlighted. The article outlines the transition from scholarly inheritance to innovation as a key vector in the development of modern linguistics in Ukraine. It is revealed that general linguistics functions as a networked, open, and dynamic space, capable of adaptation, renewal, and dialogue with global academic trends.*

Keywords: general linguistics, general linguistics' university centres, methodology, theory, paradigm, interdisciplinary.

Вступ

Українське загальне мовознавство має глибокі традиції, що сягають часів Київської Русі, проте справжнього розквіту набуло у ХХ столітті, передусім, завдяки працям видатного українського вченого О. О. Потебні, на загальнотеоретичний спадок якого зорієнтовані як академічні установи, так і наукові центри вітчизняних університетів.

Необхідність пропонованого дослідження зумовлена потребою осмислення траєкторій розвитку загального мовознавства в українських університетських центрах як складників національної наукової традиції та як простору для інноваційних теоретичних пошуків. У контексті трансформації освітніх і наукових парадигм важливо виявити, як різні кафедри загального мовознавства зберігають спадковість, адаптують класичні підходи та інтегруються в глобальний лінгвістичний дискурс.

Проблема дослідження полягає в недостатньому узагальненні регіональних моделей розвитку загального мовознавства, їхнього внеску у формування сучасної української лінгвістичної думки та перспектив міждисциплінарної інтеграції. І досі залишаються не висвітленими питання про взаємодію традиції й інновації, про роль кафедр як інституційних носіїв наукової тягlosti та генераторів нових методологій.

Мета дослідження – узагальнити напрями розвитку загального мовознавства в українських університетських центрах, виявити розв’язані проблеми та окреслити перспективи подальших наукових пошуків. З поставленої мети випливають такі **завдання**: 1) проаналізувати історико-наукові траєкторії провідних кафедр загального мовознавства; 2) виявити методологічні зрушення та інноваційні підходи; 3) сформулювати узагальнений висновок про сучасний стан і горизонти розвитку галузі.

Методи дослідження

Методологічною основою дослідження є поєднання історико-наукового аналізу, порівняльного опису інституційних моделей та елементів дискурсивного аналізу. Застосовано **методи**: історико-генетичний – для реконструкції наукової тягlosti та еволюції мовознавчих шкіл; порівняльно-типологічний – для зіставлення методологічних орієнтацій різних кафедр; контент-аналізу – для вивчення публікацій,

освітніх програм; метод інституційного аналізу – для оцінки ролі кафедр як наукових і освітніх центрів.

Виклад основного матеріалу

Харківські університетські центри загального мовознавства.

Ідеї видатного українського мовознавця О. О. Потебні знайшли продовження в дослідженнях наступних поколінь. Серед його учнів і послідовників вирізнялися представники Харківської наукової спільноти, які вже на початку ХХ століття сформували лінгвістичну школу на основі потебнянської теорії.

До цієї школи належали безпосередні учні О. О. Потебні – А. С. Будилович, А. В. Ветухов, А. Г. Горнфельд, В. А. Лезін, В. І. Харцієв, а також дослідники, які розвивали його наукові ідеї: О. В. Попов, Д. М. Овсянико-Куликовський, Б. М. Ляпунов. У 1920-х роках при Харківському інституті народної освіти імені О. О. Потебні було створено науково-дослідну кафедру мовознавства, що мала на меті координацію лінгвістичних досліджень.

Однак українське радянське мовознавство першої половини ХХ століття значною мірою належить до доби «розстріляного Відродження». Ця трагічна історична доба торкнулась і учнів О. О. Потебні, деяких із них згадують як тих, хто так і не зміг реалізувати потенціал свого вчителя. Так, В. І. Харцієв з 1930-х років перебував у полі зору радянських спецслужб, а в 1936 році його було заарештовано. Через політичні обставини він не мав змоги реалізувати свої наукові задуми. Зникли і його папери, а також деякі рукописи О. О. Потебні. Місце поховання В. І. Харцієва, імовірно, у місті Кірово (нині Кропивницький), досі не встановлено.

Найвідомішими представниками харківської лінгвістичної традиції періоду 1920–1930-х років були Л. А. Булаховський і Ю. В. Шевельов. Під час роботи в Харківському університеті та Харківському педагогічному інституті студентами Л. А. Булаховського були І. К. Білолід, Ф. П. Медведєв, Ю. В. Шевельов, двоє останніх згодом стали його аспірантами. Саме харківський період сприяв написанню одного із перших українськомовних посібників із загального мовознавства «Основи мовознавства», опублікованого в Харкові 1940 р. Щоправда, передувала цьому робота Л. А. Булаховського над першим посібником із загального мовознавства українською мовою, що вийшов

за авторством професора тоді ще Дніпропетровського інституту народної освіти І. І. Завадовського. Зазначений посібник теж мав назву «Основи мовознавства» (Завадовський, 1928). Л. А. Булаховський вніс у цей підручник суттєві зміни, які стосувалися структурної систематизації матеріалу, зокрема, більшої чіткості у класифікації мовних явищ, особливо в розділах про фонетику та морфологію; відбулося уточнення дефініцій, коли деякі визначення, подані І. І. Завадовським у першому виданні, були переформульовані або конкретизовані відповідно до академічних стандартів, був розширений термінологічний апарат. Л. А. Булаховський як фахівець із лінгвостилістики вдосконалив мовну подачу матеріалу, зробивши текст більш академічним і менш публіцистичним.

Як результат цієї роботи в 1930 р. вийшло друге видання «Основи мовознавства» за авторства Л. А. Булаховського й І. І. Завадовського (Завадовський & Булаховський, 1930). Це видання стало результатом співпраці двох провідних мовознавців і було адаптоване до нових освітніх стандартів УРСР.

Варто зазначити, що першою вітчизняною працею загальномовознавчого характеру, де розглядалися питання походження мови, закономірностей її розвитку, структури, роль мови в суспільному житті, автором якої був теж професор Харківського університету І. С. Ризький, стала «Введение в круг словесности» (Ризький, 1806), щоправда, написана російською мовою.

Протягом уже 1931 року Л. А. Булаховський опублікував кілька лекцій із загального мовознавства: «Основи мовознавства. Лекція II. Соціальна природа мови» (Булаховський, 1931a), «Основи мовознавства. Лекції III–IV. Стилiстичні засоби мови» (Булаховський, 1931b), «Основи мовознавства. Лекція VI. Ритмо-мелодика» (Булаховський, 1931в). Після переїзду до Києва він видав посібник російською мовою «Введение в языкознание» (Булаховський, 1953).

Як писали І. К. Білодід і Т. Б. Лукінова у передмові до п'ятитомного зібрання праць Л. А. Булаховського: «Для Булаховського О. О. Потєбня завжди був і залишався передовим ученим-гуманістом, “прапором Харківського університету” свого часу, борцем проти реакції, за рівноправність національних мов, ученим-мислителем, могутнім розумом і скромною, лагідною, бентежною людиною» (Білодід & Лукінова, 1975: 20).

Ю. В. Шевельов, учень Л. А. Булаховського та продовжувач і популяризатор ідей О. О. Потебні, певною мірою може бути зарахований до Харківської лінгвістичної школи, попри те, що значну частину свого творчого шляху він провів за кордоном. Сам учений неодноразово засвідчував свою належність до цієї традиції. У листі до професора ХНУ ім. В. Н. Каразіна І. В. Муромцева щодо статті «Покоління двадцятих років в українському мовознавстві», передрукованої 1992 року в газеті «Слово», Ю. В. Шевельов писав: «Чи Ви знаєте мою статейку про "київську" й "харківську" школи в мовознавстві двадцятих років? Якщо я кудись належу, то до харківської» (Листування..., 2014: 332–333.)

І. В. Муромцев у статті «Ю. Шевельов – історик українського і світового мовознавства» засвідчив важливе місце Ю. В. Шевельова в українській науковій традиції не лише як українознавця, а й як дослідника загальномовознавчих проблем. Аналізуючи статтю «Мовознавство на Україні» (1966, Париж–Мюнхен), яку він називає «п'ятисторінковою монографією», а також низку праць, присвячених портретам українських мовознавців (зокрема О. О. Потебні, О. Курило та ін.), І. В. Муромцев доходить висновку, що Ю. В. Шевельов, постає як видатний «історик українського і світового мовознавства», гідний уваги саме під таким кутом зору (Муромцев, 2009: 10–15). Наукова діяльність Ю. В. Шевельова органічно вписується в традицію Харківської лінгвістичної школи не лише через персональні зв'язки з її представниками, а й завдяки глибокій концептуальній спорідненості із спадщиною О. О. Потебні. Визнання власної належності до харківської традиції в листуванні з І. В. Муромцевим, а також високі оцінки збоку українських мовознавців засвідчують, що Ю. В. Шевельов не просто продовжив ідеї цієї школи, а й інтерпретував їх у світовому контексті. Його історико-лінгвістичні розвідки, зокрема стаття «Мовознавство на Україні», демонструють глибоку аналітичну рефлексію над розвитком української лінгвістики, де Харків займає провідне місце як інтелектуальний центр формування національної мовознавчої думки.

Розвиток загального мовознавства в Харкові у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття набув чіткої інституційної та наукової форми. Центральними фігурами цієї еволюції стали С. І. Дорошенко та Л. А. Лисиченко, чия наукова та дидактична діяльність заклала методологічну основу сучасних лінгвістичних студій у регіоні.

С. І. Дорошенко, представник післявоєнної генерації, поєднав традиції потєбнянської лінгвістики з новими підходами до синтаксичної структури, соціальних функцій мови та лінгводидактики. Його праці, зокрема «Вступ до мовознавства» (у співавторстві з П. С. Дудиком) та «Загальне мовознавство» стали основою для викладання загального мовознавства спочатку в Харківському педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди, а згодом поширилися по всій Україні.

У наступному поколінні науковців Л. А. Лисиченко розвивала тяжіння до досліджень лексичної семантики, мовної картини світу, поняттєвої організації мовного простору, а також керувала великою кількістю кандидатських і докторських дисертацій. Її праці позначені прагненням до семіотичної цілісності мовного опису, що об'єднувало загальне мовознавство із філософією мови. Такими виявилися дослідження й учнів Л. А. Лисиченко – О. А. Олексенко, К. Ю. Голобородька, О. О. Маленко та багатьох інших.

У 2020-х роках центр загальномовознавчих студій переміщується до міждисциплінарного рівня. Однією із дослідників загального мовознавства стає Я. Ю. Сазонова, яка очолює **кафедру загального мовознавства і романо-германської філології в ХНПУ імені Г. С. Сковороди**. Її наукова діяльність охоплює когнітивну прагматику, дискурсологію, лінгвосеміотику й соціальні аспекти мови.

Мовознавчі кафедри харківських університетів тісно співпрацюють з відповідними науковими центрами інших міст. Особливо плідною виявилася подібна діяльність із **кафедрою романо-германської філології та зарубіжної літератури Донецького національного університету ім. Василя Стуса**. Професор цієї кафедри Т. А. Космеда була науковим консультантом у ході написання докторських дисертацій і харківських представників своєї наукової школи «Поліфункційна інтерпретативна лінгвістична парадигма: актуальні напрями». Завдяки цьому в сучасних харківських установах активно розвиваються нові напрями мовознавства: теолінгвістика, яку інтерпретує Н. В. Піддубна; граматики оцінки, розроблена О. В. Халіман, комунікативна лінгвістика в проєкції на особливості вербалізації невербаліки, що презентує Т. Ф. Осіпова; термінографічна лексикографічна критика, лідером якої виступає Т. О. Петрова. Дослідницький стиль проф. Т. А. Космеди та представників її наукової школи поєднує філософську глибину з лінгвістичною точністю, що дозволяє розглядати

мову не лише як систему, а як складний комунікативний, культурний і психосоціальний феномен. Т. А. Космеда розробила низку концептуальних підходів до аналізу мовної оцінки, емоційної семантики, дискурсивної практики та мовної гри, які стали основою для викладання дисциплін загальномовознавчого циклу. Її монографія «Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки» є знаковою працею, що поєднує загальне мовознавство з міжмовною семантикою, а також демонструє здатність лінгвістики працювати з тонкими смисловими структурами (Космеда, 2000). Особливу увагу Т. А. Космеда приділяє розвитку лінгвоперсонології, щоденниковознавства, лінгвогендерології та лінгвокультурології – напрямів, які інтегрують загальне мовознавство з гуманітарною антропологією. Її праці, присвячені комунікативній компетенції Івана Франка, мовній грі, граматиці оцінки та семантиці дискурсивного слова, стали важливими джерелами для викладання загального мовознавства в контексті сучасної інтерпретативної парадигми.

Отже, сучасні харківські центри загального мовознавства демонструють стійку наукову тяглість: від потєбнянських ідей до інтерпретації мови в новітній парадигмі наукових пошуків. Її представники формують нові методології, розширюючи межі загального мовознавства.

Загальне мовознавство в Київських вищих навчальних закладах. У 1920–1930-х роках у Київському університеті формувалася теоретична база загального мовознавства, зокрема зростала зацікавленість у порівняльно-історичному аналізі мов та структурному підході. Однак численні політичні репресії, що торкнулися видатних мовознавців (А. Ю. Кримський, Є. К. Тимченко, О. Б. Курило, О. Н. Синявський та ін.), реорганізація Київського університету Святого Володимира (1920–1933), заборона викладання слов'янських мов (окрім російської та української) й інші позанаукові чинники призвели до маргіналізації теоретичних досліджень у галузі мовознавства у 1930-х – на початку 1940-х років. Незважаючи на втрату атмосфери відкритих наукових дискусій, на базі Київського університету виник Київський інститут народної освіти, у якому при кафедрі загального мовознавства талановиті дослідники частково продовжували розробку теоретичних проблем.

Сучасна кафедра загального мовознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка постала на основі відділу загального мовознавства філологічного факультету, який згодом трансформувався в самостійну кафедру, що стала ключовим осередком підготовки лінгвістичних кадрів.

У 1921–1933 роках кафедру очолював видатний український мовознавець М. Я. Калинович, який викладав курси зі вступу до мовознавства, порівняльної граматики індоєвропейських мов, санскриту та готської мови. Його педагогічну діяльність високо оцінив академік О. С. Мельничук: «Значення М. Я. Калиновича для розвитку філології в УРСР найбільш виразно і послідовно проявилось у його викладацькій діяльності. Тисячі випускників філологічних факультетів Київського університету та інших вузів міста на все життя запам'ятали його блискучі за формою, глибокі і захоплюючі за змістом курси вступу до мовознавства, у яких з надзвичайною ретельністю висвітлювалися найскладніші проблеми теорії мови» (Мельничук, 1978: 86.)

Підсумком багаторічної викладацької практики стало видання М. Я. Калиновичем підручника «Вступ до мовознавства» (1940), у передмові до другого видання якого автор зазначав: «Два випуски цієї книжки склалися з трьох курсів, які мені неодноразова доводилося викладати в київських вишах, починаючи з 1916 року, найголовніше – з курсів “Вступу до мовознавства” і “Історії лінгвістичних учень”. Останній раз я викладав “Вступ до мовознавства” в Київському державному університеті у 1939/40 навчальному році» (Калинович, 1947: 3)

Якщо в 1930-х роках у Київському університеті закладалися основи теоретичного мовознавства, то у 1940–1960-х акценти змістилися на методологію мовознавчих досліджень. Провідну роль у розвитку цієї парадигми відіграв А. О. Білецький, який від 1946 року очолював кафедру загального мовознавства та класичної філології. Особливу увагу А. О. Білецький присвятив розробці лінгвістичного методу, пропонуючи як його синонім термін «процедура», який, на думку дослідника, точніше передає сутність дослідницького поняття. Усвідомлюючи відсутність чітких критеріїв розмежування між лінгвістичними й загальнофілософськими методами, він розробив принципи їх диференціації, які, за його переконанням, можуть бути застосовані до будь-якої галузі наукового знання. Серед загальномовознавчих

проблем особливий інтерес вченого викликали питання нової на той час дисципліни лінгвoseміотики, найповніше представленої в статті «Семиотический аспект языковой системы» (Белецкий, 1979: 11–18).

У 1970–1990-х роках кафедра загального мовознавства істотно розширила тематику своїх досліджень: загальнотеоретичні проблеми, типологія мов, психо- та соціолінгвістичні аспекти мови були предметом глибокого опрацювання. Від 1978 року кафедрю очолював учень А. О. Білецького – український мовознавець, фахівець у сфері загального та порівняльного мовознавства, мовних контактів, балканістики та романістики професор С. В. Семчинський.

У цей період активізувалася й мовознавча діяльність на кафедрі української мови Київського педагогічного інституту (нині – Український державний університет імені Михайла Драгоманова). Професор Г. М. Удовиченко у 1980 році видав навчальний посібник «Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних учень» (Удовиченко, 1980), а пізніше професор С. П. Бевзенко опублікував посібник «Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови» (Бевзенко, 1991). Загалом, внесення курсу «Загальне мовознавство» до університетських програм сприяло створенню низки підручників у різних академічних центрах: у 1985 році побачив світ посібник професорів І. І. Ковалика (Івано-Франківський педагогічний інститут) та С. П. Самійленка (Запорізький педагогічний інститут) «Загальне мовознавство. Історія лінгвістичної думки» (Ковалик & Самійленко, 1985).

Оскільки історія мовознавства, методи та методологія лінгвістичних досліджень були висвітлені в попередніх працях, С. В. Семчинський у підручнику «Загальне мовознавство» сконцентрувався на головному розділі навчальної програми – «теорії мови як цілісному предметі загального мовознавства» (Семчинський, 1988: 3). Окрім загальномовознавчих досліджень, С. В. Семчинський заснував українську румуністику, продовжив роботу А. О. Білецького в лінгвoseміотиці та опікувався порівняльно-історичним мовознавством, викладаючи його магістрам-філологам. На основі лекційного курсу після смерті вченого був виданий перший в Україні навчальний посібник «Вступ до порівняльно-історичного мовознавства (на матеріалі індоєвропейських мов» (Семчинський, 2001).

Оцінюючи наукову спадщину С. В. Семчинського, його послідовник В. Чемес зазначив: «Оглядаючи все зроблене С. В. Семчинським на ниві науки й освіти, можна з певністю твердити, що він був гідним керівником української наукової школи теорії мови, мовлення та історії лінгвістики, заснованої в 1950 році доктором філологічних наук професором А. О. Білецьким (1911-1995)» (Чемес, 2011: 7.)

Зі зміною керівництва кафедри трансформувалася і методологічний фокус: від 1990-х років заактуалізувалися структуралістські та семіотичні підходи (Ф. О. Нікітіна), від 2000-х – типологія, функційний підхід (Л. Л. Звонська), з 2016 року – антрополінгвістика, когнітивна лінгвістика, дискурсологія (І. О. Голубовська).

З 1948 року, коли було створено Київський державний педагогічний інститут іноземних мов (згодом – Київський національний лінгвістичний університет), заклад став одним із центрів філологічної освіти і мовознавчих досліджень в Україні. Особливе місце у структурі університету посідала кафедра загального і прикладного мовознавства, яку тривалий час очолював доктор філологічних наук, професор М. П. Кочерган.

Науковий інтерес М. П. Кочергана охоплює ключові сфери теоретичного мовознавства: структуру мови як знакової системи, типологію мов, лінгвістичну семантику, етнолінгвістику та проблематику мовної ідентичності.

У 2003 році вийшов знаковий підручник М. П. Кочергана «Загальне мовознавство», затверджений МОН України для використання в закладах вищої освіти (Кочерган, 2003). Видання системно охоплює такі основні розділи курсу, як теорія мови і методи та методологія мовознавчих досліджень.

У 2006 році М. П. Кочерган опублікував «Основи зіставного мовознавства» – перший український навчальний посібник, присвячений зіставній лінгвістиці на різних рівнях мовної системи (Кочерган, 2006). Обидві праці стали методологічною основою для викладання мовознавства на гуманітарних факультетах вищих навчальних закладів по всій Україні.

Після кількадесятирічної перерви, спричиненої політичними та ідеологічними чинниками, 19 вересня 1991 року розпорядженням Голови Верховної Ради України було відроджено Києво-Могилянську академію як незалежний вищий навчальний заклад – Університет

«Києво-Могилянська академія» (НаУКМА). На історичній території академії знову відчинилися двері для гуманітарної освіти, зокрема філологічної. У перші роки мовознавча підготовка здійснювалася переважно силами кафедри англійської мови та кафедри української мови, які забезпечували базову філологічну освіту. Проте поступово, у відповідь на виклики нової наукової доби – доби універсалізації знань, перенасичення інформацією та пошуку інтегративної парадигми – сформувалося розуміння, що мовознавство має відігравати провідну роль у гуманітарному дискурсі, розглядаючи мову як феномен соціуму, ментальності та психіки людини (див.: Лучик В., 2017: 4).

У руслі сучасних реалій наукової парадигми у 2007 році було створено кафедру загального і слов'янського мовознавства, засновником і першим завідувачем якої став професор В. В. Лучик. Кафедра одразу зарекомендувала себе як ефективна науково-дидактична структура, що координувала дослідження в галузі загального, історичного та прикладного мовознавства, ономастики, а також забезпечувала викладання нормативних і вибіркових дисциплін на бакалаврському та магістерському рівнях. Плідним результатом її діяльності стали навчальні видання, що охоплюють загальномовознавчу проблематику. Зокрема, підручник В. В. Лучика «Вступ до слов'янської філології» (2008; перевидання – 2013), який, за словами академіка Г. П. Півторака, «відповідає всім канонам підручника нового покоління: раціональний обсяг при максимальному охопленні всієї обов'язкової проблематики, відповідність науковому рівню сучасної славистики, чіткий і доступний виклад, лаконічність, відсутність перевантаженості зайвими деталями... – за всім цим відчувається досвідченість автора не тільки як ученого-слависта, але і як професора-викладача, завідувача кафедри загального і слов'янського мовознавства одного з найпрестижніших вищих навчальних закладів України – Національного університету «Києво-Могилянська академія»» (Півторак, 2009: 133–136). Внеском у розвиток сучасного мовознавства став і посібник С. І. Куранової «Основи психолінгвістики» (Куранова, 2012; перевидання – 2024), що поєднує глибину теоретичного аналізу з доступністю викладу, а також підручник А. А. Лучик «Зіставне мовознавство» (Лучик А., 2025), створений на основі багаторічного викладання курсу на бакалаврському та магістерському рівнях. Усі ці праці вийшли

під грифом МОН України, що засвідчує їхній належний науково-методичний рівень і відповідність освітнім стандартам.

Тривалий час значну увагу на кафедрі приділялося розвитку ономастики. В. В. Лучик взяв активну участь в упорядкуванні двотомного міжнародного проекту «Слов'янська ономастика. Енциклопедія», де з 24 статей про українську ономастику 18 було написано ним особисто (*Słowiańska onomastyka*, 2002-2003). У 2014 році В. В. Лучик видав перший в Україні «Етимологічний словник топонімів України», який, попри задум як коротка лексикографічна праця, став максимально повним джерелом для пізнання походження українських топонімів. У 2016 році цей словник був відзначений Президією НАН України премією імені О. О. Потебні за видатні наукові роботи в галузі мовознавства, філософії, мови та народної творчості (Лучик, В., 2014).

Ще однією важливою гілкою сучасного теоретичного мовознавства є сходинство, яке активно розвиває професор Ф. І. Туранли. За підтримки турецьких істориків і філологів він здійснив ґрунтовне опрацювання архівних матеріалів Стамбула, що стосуються історії, культури та етновних процесів у козацькій Україні. Результатом цієї роботи стала фундаментальна монографія «Козацька доба історії України в османсько-турецьких писемних джерелах (друга половина XVI – перша чверть XVIII століття)» (Туранли, 2016), яка є вагомим внеском у розвиток українського мовознавства, історії та джерелознавства. У 2023 році науковець підготував навчально-методичний посібник «Методологія наукових досліджень староукраїнських та османсько-турецьких рукописних документів козацької доби історії України (друга половина XVII ст.)» (Туранли, 2023), який відкриває нові перспективи для міждисциплінарних мовознавчих студій, зокрема в галузях текстології, етнолінгвістики та історичної семіотики.

Розвиток загального мовознавства в Національному університеті «Киево-Могилянська академія» засвідчує поступове формування повноцінної університетської лінгвістичної школи, що поєднує теоретичну глибину з дидактичною ефективністю. Попри пізній старт у порівнянні з іншими класичними університетами, кафедра загального і слов'янського мовознавства утвердилася як науково-освітній центр, у якому розвиваються ключові напрями сучасного мовознавства – типологія, зіставне мовознавство, ономастика, семіотика, психолінгвістика.

Отже, упродовж ХХ століття Київські вищі навчальні заклади були провідними центрами формування української лінгвістичної думки, а загальне мовознавство – вагомим інтелектуальним і освітнім напрямом. У різні історичні періоди науковий розвиток у цій галузі відбувався попри репресії, ідеологічні обмеження та реорганізаційні процеси. Від 1990-х років методологічний вектор київських кафедр поступово зміщується в бік структуралізму, семіотики, когнітивної лінгвістики, дискурсології, психо- та соціолінгвістики, що свідчить про інтеграцію української теорії мови в глобальні наукові тенденції.

Кафедра загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка є одним із найдавніших наукових осередків мовознавства в Україні. Її засновано восени 1939 року після входження Західної України до складу УРСР. У дорадянський період у Львівському університеті функціювала кафедра індоєвропейського мовознавства, очолювана видатним польським лінгвістом Є. Куриловичем. У 1950-х роках кафедра діяла як кафедра російської мови і загального мовознавства, що відображало ідеологічні пріоритети радянської освітньої політики. Від 1980 року кафедра відновила свою автономію та наукову ідентичність, зосередившись на теоретичному мовознавстві, семіотиці, прикладній лінгвістиці та філософії мови.

З початку 2000-х років кафедру очолив професор Ф. С. Бацевич – провідний український дослідник у галузі комунікативної лінгвістики, прагматики, семіотики та філософії мови. Його наукові праці стали вагомим джерелом для викладання і вивчення загального мовознавства в Україні. Серед них перший український підручник з комунікативної лінгвістики «Основи комунікативної лінгвістики» (Бацевич, 2004) та перший в Україні підручник з філософії мови «Філософія мови: сучасні інтерпретації», у якому автор пропонує студентам теоретичне осмислення мови як філософського феномену (Бацевич, 2008). На думку Т. А. Космеди, ці праці є «дзеркалом сучасної науки, запорукою її розвитку» (Космеда, 2008: 78).

Важливим напрямом наукової діяльності кафедри є соціолінгвістика. У цьому контексті особливої уваги заслуговує дослідницька та педагогічна діяльність професора Г. П. Мацюк, яка поєднує історичну соціолінгвістику з актуальними проблемами мовної політики, типології мовних ситуацій, лінгвокультурології та лінгвістики війни. Її монографія «Соціолінгвістика: інтеграційний напрям досліджень»

(Мацюк, 2021) стала вагомим внеском у розвиток української соціолінгвістики, окресливши синхронні, історичні та прикладні аспекти дисципліни.

Ще одним напрямом, представленим на кафедрі, є статистична та корпусна лінгвістика, яку активно розвиває професор С. Н. Бук. Її дослідження охоплюють кількісну параметризацію текстів, аналіз функційних стилів української мови, а також застосування математичних моделей до мовних явищ. У працях С. Н. Бук поєднуються методи прикладної лінгвістики, корпусного аналізу та статистики, що дозволяє вивчати мову як складну систему з формалізованими закономірностями. Її внесок у розвиток корпусу текстів Івана Франка та укладання частотних словників став основою для нових підходів до стилістичного та жанрового аналізу української літературної мови.

Отже, кафедра загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка є одним із провідних центрів теоретичної лінгвістики в Україні. Вона поєднує історичну глибину, наукову інноваційність та педагогічну майстерність, готуючи нове покоління мовознавців, здатних мислити критично, системно й глобально.

Одеський національний університети ім. І. І. Мечникова, заснований у 1865 р., має давні традиції. Тут працювали такі відомі філологи, як В. І. Григорович, Б. М. Ляпунов, О. І. Томсон, акад. В. Ягич. З 1962 по 1981 рр. кафедру української мови очолював С. П. Бевзенко, який зробив вагомий внесок у діалектологічні, дериватологічні та лексикографічні дослідження.

Відродження давніх наукових традицій в університеті пов'язують зі створенням Ю. О. Карпенком у 1968 році кафедри загального і слов'янського мовознавства. Цей науковий осередок став одним із перших у системному викладанні загального мовознавства в південному регіоні України.

Під керівництвом Ю. О. Карпенка кафедра перетворилася на наукову школу, що поєднувала фундаментальні теоретичні засади з прикладними дослідженнями. Саме він започаткував Одеську ономастичну школу, яка здобула визнання в українському та міжнародному науковому просторі. Його наукова спадщина охоплює понад 480 праць, серед яких особливе місце посідає підручник «Вступ до мовознавства» (Карпенко, 2006), що висвітлює ключові поняття

мовознавства, історію лінгвістичних ідей, типологію мов, функції мови та методи аналізу.

Окрім теоретичних розробок, Ю. О. Карпенко уклав низку топонімічних словників, зокрема «Топонімія південно-східної Одещини» (Карпенко, 1975) та «Гідронімія Нижнього Подністров'я» (Карпенко, 1981), які стали основою для подальших регіональних ономастичних досліджень. Його концептуальні підходи до ономастичної етимології та функціонування власних назв у художньому тексті заклали методологічні основи для нових поколінь мовознавців.

Після Ю. О. Карпенка кафедру очолювали кілька науковців, проте у 2024 році кафедру було реорганізовано: її функції та кадровий склад інтегровано до кафедри прикладної лінгвістики. Однак у межах одеської лінгвістичної школи, що сформувалася навколо постаті Ю. О. Карпенка, особливе значення має наукова діяльність О. Ю. Карпенко, послідовної спадкоємиці та інтерпретаторки засадничих ідей свого вчителя. Її внесок у розвиток школи не обмежується лише збереженням традиції, вона активно розвиває її, адаптуючи до сучасних теоретичних викликів і міждисциплінарних контекстів.

Кафедра загального мовознавства Донецького національного університету була заснована у 1966 році як кафедра загального та слов'янського мовознавства. Її створення стало відповіддю на потребу в системному викладанні теоретичних дисциплін мовознавчого циклу, зокрема загального мовознавства, історії мови, типології та порівняльної граматики. Упродовж десятиліть кафедра формувала власну наукову традицію, поєднуючи фундаментальні лінгвістичні дослідження з підготовкою фахівців-філологів.

Після початку російсько-української війни на сході України у 2014 році університет був евакуйований до Вінниці. Кафедра зберегла свою структуру, наукові засади та кадровий потенціал, адаптувавшись до нових умов. У 2015 році вона отримала оновлену назву – кафедра загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології, що відображає розширення її профілю. Першим завідувачем кафедри в оновленому форматі став професор А. П. Загнітка, один із найвпливовіших українських мовознавців сучасності.

Науковий доробок А. П. Загнітка охоплює понад 800 праць, серед яких особливе місце посідають фундаментальні роботи із загального мовознавства, психолінгвістики, дискурсології та теорії мовних

систем. У праці «Теорії лінгвістичних учень» (Загнітко, 2019) він систематизує основні напрями мовознавчої думки від античності до постструктуралізму, подаючи порівняльний аналіз теорій мови, знака, тексту та дискурсу. У «Словнику сучасної лінгвістики: поняття і терміни» (Загнітко, 2012) представлено понад 2000 дефініцій, що охоплюють ключові поняття сучасного мовознавства, з міждисциплінарними зв'язками та прикладними уточненнями. У дослідженні «Сучасні лінгвістичні теорії» (Загнітко, 2006) аналізуються основні парадигми ХХ століття – структуралізм, трансформаційна грамати́ка, когнітивна лінгвістика, прагматика, семіотика. У роботі «Основи дискурсології» (Загнітко, 2008) А. П. Загнітко одним із перших в українській лінгвістичній традиції комплексно описує дискурс як комунікативну, соціокультурну та когнітивну категорію, що поєднує текст, контекст і мовну поведінку. Окремий напрям його досліджень становить психолінгвістика, зокрема проблеми мовної свідомості, внутрішнього мовлення, мовленнєвої діяльності та моделювання мовного процесу в умовах комунікативного навантаження. Його праці в цій галузі поєднують когнітивний, функційний і комунікативний підходи, що дозволяє розглядати мову як складну психосоціальну систему.

Сьогодні кафедра загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології у ДонНУ імені Василя Стуса забезпечує викладання ключових теоретичних дисциплін, реалізує освітні програми з філології, прикладної лінгвістики та слов'янознавства. Її діяльність поєднує глибоку теоретичну традицію із сучасними прикладними підходами, зберігаючи статус одного з провідних центрів мовознавства в Україні.

Висновки

Розвиток загального мовознавства в українських університетських центрах демонструє глибоку тяглість наукової традиції, водночас відкриває нові горизонти теоретичних і прикладних пошуків. Університетські кафедри загального мовознавства репрезентують різні історико-наукові траєкторії, які сукупно формують багатовимірну картину вітчизняної лінгвістики. Кафедри не лише досліджують, а й формують нове покоління мовознавців, здатних мислити критично, системно, міждисциплінарно. Харківська школа зберігає

побування філософію мови, трансформуючи її в сучасні когнітивні та функційні моделі. Київські кафедри демонструють здатність адаптуватися до історичних викликів, інтегруючи українське мовознавство в глобальні теоретичні парадигми. Львівська кафедра загального мовознавства поєднує глибину історичної традиції з інноваційністю, формуючи нове покоління дослідників. Кафедра ДонНУ зберігає статус провідного центру, де поєднуються фундаментальні теоретичні засади з прикладними освітніми програмами.

Із цього випливає, що українське загальне мовознавство вже не ізольоване, воно входить у діалог із міжнародними теоріями, адаптує структуралізм, когнітивізм, соціолінгвістику і водночас зберігає власну ідентичність. Попереду розвиток сучасної вітчизняної методології, занурення у цифрові корпуси, інтеграція з ІТ, нові моделі мовної особистості і нові автоматизовані словники, що й сприятиме входженню українського мовознавства в глобальний лінгвістичний дискурс.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бацевич, Ф. С.** (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ: ВЦ «Академія».
2. **Бацевич, Ф. С.** (2008). *Філософія мови: сучасні інтерпретації*. Київ: ВЦ «Академія».
3. **Бевзенко, С. П.** (1991). *Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови*. Київ: «Вища школа».
4. **Белецкий, А. А.** (1979). Семиотический аспект языковой системы. *Структурная и математическая лингвистика*, 7, 11–18.
5. **Білодід, І. К.** & **Лукінова, Т. Б.** (1975). Леонід Арсенійович Булаховський. У *Вибрані праці* (Т. 1) (с. 5–25). Київ: Наукова думка.
6. **Булаховський, Л. А.** & **Завадовський, І. І.** (1930). *Основи мовознавства*. Київ: Радянська школа.
7. **Булаховський, Л. А.** (1931a). Лекція II. Соціальна природа мови. У *Основи мовознавства* (с. 33–35). Харків: ДВУ.
8. **Булаховський, Л. А.** (1931b). Лекції III–IV. Стилiстичні засоби мови. Основи мовознавства (с. 36–60). Харків: ДВУ.
9. **Булаховський, Л. А.** (1931c). Лекція VI. Ритмо-мелодика. У *Основи мовознавства* (с. 121–133). Харків: ДВУ.
10. **Булаховський, Л. А.** (1953). *Введение в языкознание*. Москва: Учпедгиз.
11. **Завадовський, І. І.** (1928). *Основи мовознавства*. Дніпропетровськ: Зіно.
12. **Загнітко, А. П.** (2006). *Сучасні лінгвістичні теорії*. Донецьк: ДонНУ.
13. **Загнітко, А. П.** (2008). *Основи дискурсології*. Донецьк: ДонНУ.
14. **Загнітко, А. П.** (2012). *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. Т. 1–4. Донецьк: ДонНУ.
15. **Загнітко, А. П.** (2019). *Теорії лінгвістичних ученй*. Донецьк: ДонНУ.
16. **Калинович, М. Я.** (1947). *Вступ до мовознавства*. Київ–Львів: Радянська школа.
17. **Карпенко, Ю. О.** (1975). *Топонімія південно-східної Одещини*. Одеса.
18. **Карпенко, Ю. О.** (1981). *Гідронімія Нижнього Подністрів'я*. Одеса: Вища школа.
19. **Карпенко, Ю. О.** (2006). *Вступ до мовознавства*. Київ: ВЦ «Академія».
20. **Ковалик, І. І.** & **Самійленко, С. П.** (1985). *Загальне мовознавство. Історія лінгвістичної думки*. Київ: Вища школа.
21. **Космеда, Т. А.** (2008). Рецензія на: Бацевич, Ф. С. *Філософія мови. Мовознавство*, 6, 78–82.
22. **Космеда, Т. А.** (2000).

Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів: ЛНУ ім. І. Франка 23. **Кочерган**, М. П. (2003). *Загальне мовознавство*. Київ: ВЦ «Академія». 24. **Кочерган**, М. П. (2006). *Основи зіставного мовознавства*. Київ: ВЦ «Академія». 25. **Куранова**, С. І. (2023). *Основи психолінгвістики*. (2-ге вид.). Київ: ВЦ «Академія». 26. **Листування** між подружжям Муромцевих і Юрієм Шевельовим (1990–2000 рр.) (2014). *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*, 15, 332–333. 27. **Лучик**, А. А. (2025). *Зіставне мовознавство*. Київ: ВЦ «Академія». 28. **Лучик**, В. В. (2008). *Вступ до слов'янської філології*. Київ: ВЦ «Академія». 29. **Лучик**, В. В. (2014). *Етимологічний словник топонімів України*. Київ: ВЦ «Академія». 30. **Лучик**, В. В. (2017). Кафедра загального і слов'янського мовознавства як науково-дидактичний підрозділ НаУКМА. *Магістеріум. Мовознавчі студії*, 66, 3–7. 31. **Мацюк**, Г. П. (2021). *Соціолінгвістика: інтеграційний напрям досліджень*. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 32. **Мельничук**, О. С. (1978). Академік М.Я. Калинович (До 90-річчя від дня народження). *Мовознавство*, 6. 33. **Муромцев**, І. В. (2009). Ю. Шевельов – історик українського і світового мовознавства. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна*, № 843, сер. «Філологія», 55, 10–15. 34. **Півторак**, Г. П. (2009). Рецензія на: Вступ до слов'янської філології. *Мовознавство*, 3–4, 133–136. 35. **Семчинський**, С. В. (1988). *Загальне мовознавство*. Київ: Вища школа. 36. **Семчинський**, С. В. (2001). *Вступ до порівняльно-історичного мовознавства (на матеріалі індоєвропейських мов)*. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 37. **Туранли**, Ф. (2016). *Козацька доба історії України в османсько-турецьких писемних джерелах*. Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія». 38. **Туранли**, Ф. (2023). *Методологія наукових досліджень староукраїнських та османсько-турецьких рукописних документів*. Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія». 39. **Удовиченко**, Г. М. (1980). *Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних учень*. Київ: Вища школа. 40. **Чемес**, В. (2011). Професор С. В. Семчинський і світ філології. *Studia Linguistica*, 5, 4–8. 41. **Rzetelska-Feleszko**, E. & Cieślíkowa, A. (Red.) (2002-2003). *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* (T. 1–2). Warszawa-Kraków: Tow-wo nauk. Warszawskie.

REFERENCES

1. **Batsevych**, F. S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky [Fundamentals of Communicative Linguistics]*. Kyiv: VC «Akademiya» [in Ukrainian]. 2. **Batsevych**, F. S. (2008). *Filosofia movy: suchasni interpretatsii [Philosophy of Language: Contemporary Interpretations]*. Kyiv: VC «Akademiya» [in Ukrainian]. 3. **Bevzenko**, S. P. (1991). *Istoriia ukrainskoho movoznavstva. Istoriia vyvchennia ukrainskoi movy [History of Ukrainian Linguistics. History of the Study of the Ukrainian Language]*. Kyiv: «Vyshcha shkola» [in Ukrainian]. 4. **Beleckij**, A. A. (1979). Semioticheskiy aspekt jazykovoï sistemy. [Semiotic Aspect of the Language System]. *Strukturnaja i matematicheskaja lingvistika – Structural and Mathematical Linguistics*, 7, 11–18 [in Russian]. 5. **Bilodid**, I. K. & Lukinova, T. B. (1975). Leonid Arseniiiovych Bulakhovskiy [Leonid Arseniiiovych Bulakhovskiy]. In *Vybrani pratsi – Selected Works* (Vol. 1) (pp. 5–25). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian]. 6. **Bulakhovskiy**, L. A. & Zavadvovskiy, I. I. (1930). *Osnovy movoznavstva [Fundamentals of Linguistics]*. Kyiv: Radianska shkola [in Ukrainian]. 7. **Bulakhovskiy**, L. A. (1931a). Lektsiia II. Sotsialna pryroda movy [Lecture II. The Social Nature of Language]. In *Osnovy movoznavstva – Fundamentals of Linguistics Fundamentals of Linguistics* (pp. 33–35). Kharkiv: DVU [in Ukrainian]. 8. **Bulakhovskiy**, L. A. (1931b). Lektsii III–IV. Stylistychni zasoby movy.

- [Lectures III–IV. Stylistic Devices of Language]. In *Osnovy movoznavstva – Fundamentals of Linguistics* (pp. 36–60). Kharkiv: DVU [in Ukrainian]. 9. **Bulakhovskiy**, L. A. (1931c). Lektsiia VI. Rytmo-melodyka [Lecture VI. Rhythm and Melody]. In *Osnovy movoznavstva – Fundamentals of Linguistics* (pp. 121–133). Kharkiv: DVU [in Ukrainian]. 10. **Bulakhovskiy**, L. A. (1953). *Vvedenie v yazykoznanie [Introduction to Linguistics]*. M.: Uchpedgiz [in Russian]. 11. **Zavadovskiy**, I. I. (1928). *Osnovy movoznavstva [Fundamentals of Linguistics]*. Dnipropetrovsk: Zino [in Ukrainian]. 12. **Zahnitko**, A. P. (2006). *Suchasni linhvistychni teorii [Contemporary Linguistic Theories]*. Donetsk: DonNU [in Ukrainian]. 13. **Zahnitko**, A. P. (2008). *Osnovy diskursolohii [Fundamentals of Discourse Studies]*. Donetsk: DonNU [in Ukrainian]. 14. **Zahnitko**, A. P. (2012). *Slovyk suchasnoi linhvistyky: poniattia i terminy [Dictionary of Contemporary Linguistics: Concepts and Terms]*. Donetsk: DonNU [in Ukrainian]. 15. **Zahnitko**, A. P. (2019). *Teorii linhvistychnykh uchen [Theories of Linguistic Doctrines]*. Donetsk: DonNU [in Ukrainian]. 16. **Kalynovych**, M. Ya. (1947). *Vstup do movoznavstva [Introduction to Linguistics]*. Kyiv–Lviv: Radianska shkola [in Ukrainian]. 17. **Karpenko**, Yu. O. (1975). *Toponimiia pivdenno-skhidnoi Odeshchyny [Toponymy of South-East Odesa Region]*. Odesa [in Ukrainian]. 18. **Karpenko**, Yu. O. (1981). *Hidronimiia Nyzhnoho Podnistrovia [Hydronyms of the Lower Dniester Region]*. Odesa: Vyshcha shkola [in Ukrainian]. 19. **Karpenko**, Yu. O. (2006). *Vstup do movoznavstva [Introduction to Linguistics]*. Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian]. 20. **Kovalyk**, I. I. & Samiilenko, S. P. (1985). *Zahalne movoznavstvo. Istorii linhvistychnoi dumky [General Linguistics. History of Linguistic Thought]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian]. 21. **Kosmeda**, T. A. (2008). Retenziia na: Batsevych, F.S. *Filosofia moyi [Review of: Batsevych, F.S. Philosophy of Language]*. *Movoznavstvo – Linguistics*, 6, 78–82 [in Ukrainian]. 22. **Kosmeda**, T. A. (2000). *Aksiolohichni aspekty prahmalinhvistyky: formuvannia i rozvytok katehorii otsinky [Axiological Aspects of Pragmalinguistics: Formation and Development of the Category of Evaluation]*. Lviv: LNU im. I. Franka [in Ukrainian]. 23. **Kocherhan**, M. P. (2003). *Zahalne movoznavstvo – General Linguistics*. Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian]. 24. **Kocherhan**, M. P. (2006). *Osnovy zistavnoho movoznavstva [Fundamentals of Contrastive Linguistics]*. Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian]. 25. **Kuranova**, S. I. (2023). *Osnovy psiholinhvistyky [Fundamentals of Psycholinguistics]*. (2-he vyd.). Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian]. 26. **Lystuvannia** mizh podruzhzhiam Muromtsevych i Yuriiem Shevelovym (1990–2000 rr.) [Correspondence between the Muromtsev Couple and Yurii Sheveliov (1990–2000)]. (2014). *Zbirnyk Kharkivskoho istoryko-filolohichnoho tovarystva – Collection of Kharkiv Historical-Philological Society*, 15, 332–333 [in Ukrainian]. 27. **Luchyk**, A. A. (2025). *Zistavne movoznavstvo [Contrastive Linguistics]*. Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian]. 28. **Luchyk**, V. V. (2008). *Vstup do slovianskoi filolohii [Introduction to Slavic Philology]*. Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian]. 29. **Luchyk**, V. V. (2014). *Etymolohichniy slovyk toponimiv Ukrainy [Etymological Dictionary of Ukrainian Toponyms]*. Kyiv: VTs «Akademiia» [in Ukrainian]. 30. **Luchyk**, V. V., 2017. Kafedra zahalnoho i slovianskoho movoznavstva yak nauково-dydaktychnyi pidrozdil NaUKMA [Department of General and Slavic Linguistics as a Scientific and Didactic Unit of NaUKMA]. *Magisterium: Movoznavchi studii – Magisterium: Linguistic Studies*, 66, 3–7 [in Ukrainian]. 31. **Matsiuk**, H. P. (2021). *Sotsiolinhvistyka: intehratsiinyi napriam doslidzhen [Sociolinguistics: An Integrative Research Approach]*. Lviv: LNU im. Ivana Franka [in Ukrainian]. 32. **Melnychuk**, O. S. (1978). Akademik M. Ia. Kalynovych [Academician M. Ya. Kalynovych]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 6 [in Ukrainian].

33. **Muromtsev**, I. V. (2009). Yu. Shevelov – istoryk ukrainskoho i svitovoho movoznavstva [Yurii Sheveliov as a Historian of Ukrainian and World Linguistics]. *Visnyk KhNU im. V. N. Karazina – Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University*, № 843, ser. «Philology», 55, 10–15 [in Ukrainian].
34. **Pivtorak**, H. P. (2009). Retsenziia na: Vstup do slovianskoi filolohii [Review of: Introduction to Slavic Philology]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 3–4, 133–136 [in Ukrainian].
35. **Semchynskyi**, S. V. (1988). *Zahalne movoznavstvo [General Linguistics]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
36. **Semchynskyi**, S. V. (2001). *Vstup do porivnialno-istorychnoho movoznavstva (na materialy indoievropeyskykh mov) [Introduction to Comparative-Historical Linguistics (the Case of Indo-European Languages)]*. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
37. **Turanly**, F. (2016). *Kozatska doba istorii Ukrainy v osmansko-turetskykh pysemnykh dzherelakh [The Cossack Era in the History of Ukraine in Ottoman-Turkish Written Sources]*. Kyiv: Vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].
38. **Turanly**, F. (2023). *Metodolohiia naukovykh doslidzhen staroukrainskykh ta osmansko-turetskykh rukopysnykh dokumentiv [Methodology of Scholarly Research on Old Ukrainian and Ottoman-Turkish Manuscripts]*. Kyiv: Vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].
39. **Udovychenko**, H. M. (1980). *Zahalne movoznavstvo. Istoriiia linhvistychnykh uchen [General Linguistics. History of Linguistic Theories]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
40. **Chemes**, V. (2011). Profesor S.V. Semchynskyi i svit filolohii [Professor S.V. Semchynskyi and the World of Philology]. *Studia Linguistica*, 5, 4–8 [in Ukrainian].
41. **Rzetelska-Feleszko**, E. & Cieřlikowa, A. (Red.) (2002–2003). *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia (T. 1–2)*. Warszawa-Kraków: Tow-wo nauk. Warszawskie [in Polish].

Лучик Алла Анатоліївна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри загального і слов'янського мовознавства Національного університету «Києво-Могилянська академія», вул. Григорія Сковороди, 2, м. Київ, 04070, Україна

E-mail: allal@meta.ua

orcid.org/0000-0002-4218-355X

Лучык Алла – Doctor of Philological Sciences, Full Professor, Professor at the Department of General and Slavic Linguistics, National University of “Kyiv-Mohyla Academy”, 2 Hryhorii Skovoroda Street, Kyiv, 04070, Ukraine

Дата першого надходження статті до видання – 27 вересня 2025 р.

Дата прийняття статті до друку після рецензування – 27 жовтня 2025 р.

Дата публікації статті у виданні – 10 грудня 2025 р.

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Лучик А. А. Розвиток вітчизняного мовознавства в українських університетських центрах: від традиції до інновації. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2025. Вип. 63. С. 24–43. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2025.63.02>

APA: Лучик, А. А. (2025). Розвиток вітчизняного мовознавства в українських університетських центрах: від традиції до інновації. *Лінгвістичні дослідження*, 63, 24–43. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2025.63.02>